

ОРФЕЙ І ПІГМАЛІОН: «СМЕРТЬ У ВЕНЕЦІЇ» ТОМАСА МАННА ТА «ЧОВЕН ХАРОНА» ІВАНА ДАВИДКОВА

(Мітракова О.О, аспірантка)
БДПУ, м. Бердянськ, Україна

Проблемам функціонування міфологічного сюжету присвячені роботи О.М. Веселовського, П.Н.Беркова, М.І. Стеблін-Каменського, Ю.М. Лотмана, А.Є. Нямцу, Є.М. Мелетинського, О.Ф. Косарева, М. Еліаде, Ф.Х. Кессиді. Під поняттям «міф» Ж. Дюран розуміє «динамічну систему символів, архетипів та схем мислення, яка від імпульсу однієї зі схем мислення перетворюється на наратив» [3]. Саме Ж. Дюран запропонував термін міфокритика. Завданням міфокритики є віднайдення та тлумачення міфу у художніх творах. [3]

Мотив вічного кохання, творчої особистості, геніальності та таланту, божественного у витворах мистецтва та впливу богів на людську долю об'єднують міф про Орфея та міф про Пігмаліона. Міф про Пігмаліона й Галатею і набуває різного смислового та авторського наповнення, є прецедентним сюжетом. Сюжет трансформувалася у Т. Смоллетта (роман «Пригоди Перегріна Пікля» (1751), Ж.-Ж. Руссо (одноактна п'єса «Пігмаліон», 1770), О.В. Дружиніна (повісті «Полінка Сакс», 1847, «Лола Монтез», 1848; роман «Жулі», 1849; деякі оповідання, такі як «Фрейлейн Вільгельміна», 1848, «Шарлотта Ш-ц. Істинна пригода», 1849 та ін.), В.-С.Гілберта (роман «Пігмаліон і Галатея», 1886), В.В. Набокова (роман «Король, дама, валет», 1927-1928), Б. Окуджави («Пісенька про московську мурашку», 1979), Ю.В. Буйди (роман «Єрмо», 1996; оповідання «Скоріше хмара, ніж птах», 2000), І.В.Роздобудько (роман-алюзія «Дванадцять, або Виховання жінки в умовах, не придатних до життя», 2006).

Пігмаліоном є Ашенбах у творі Т. Манна «Смерть у Венеції». Творчість та пристрасть, кохання та любов до прекрасного притаманні головному героєві твору. Пристрасть письменника показана Манном символічною та має різні лики: від порочності, примарності, смерті до релігійно-творчого екстазу, доступного тільки художнику. На символічність любові в новелі натякає багато: відгомони міфів про Афродіту (два, за Платоном, типи поклоніння богині, яка народилася з морської піни: «вульгарне», «всенародне» і «небесне»; історія кохання Ашенбаха розгортається саме на березі моря, в присутності «бога», що вийшов з вод – Тадзьо) і Орфея, міркування Сократа (вони відтворюються у свідомості Ашенбаха ніби у зверненні особисто до нього), ремінісценції з Гете (юнак на березі моря). Прагнення творити для Ашенбаха спричинене коханням до Тадзьо є проявом моделі поведінки Пігмаліон – Галатея та Орфей – Еврідіка, як приклад одержимого та геніального митця, а також ідеї недосяжного, ірреального кохання. [2] «Лодката на Харон» є калейдоскопом образу митця. Іван Давидков наділив героїв твору талантом та на протигагу змалював розвиток цього дару з різних точок зору. Проблема творчої особистості та соціалізації митця, особистих взаємин є алюзією до міфів про Пігмаліона та Орфея. Ідею творчого начала, його початку та згасання, вдало ілюструє цитата: «Ще один ювіляр, який зростав під

південним сонцем Пиринського краю, після бучного вшанування повірив, що він справжній Орфей, лише не тримає арфи в руках». [1]. Іван Давидков описує життя декількох митців, об'єднаних спільною ідеєю. Образи Орфея та Пігмаліона як творчої особистості, співця – приховані символи у творі. Перекладач, Есеїст, Фокусник – приховані Орфеї та Пігмаліони, що прагнуть до творчості

Персонажів творів Т. Манна та І. Давидкова об'єднує фанатичне прагнення творчості та щирості почуттів. Вічні сюжети, міфічні та ірреальні описують цілком реальне життя початку та кінця ХХ століття. Оскільки людство завжди прагне нового, воно завжди буде творити та надихатися ідеєю кохання. Як наслідок, міфи про Орфея та Пігмаліона й досі залишаються актуальними.

Література

1. Давидков И. Лодката на Харон. София: Българ. писател, 1987. 141 с
2. Манн Т. Тристан. Новели. - К. : Дніпро, 1975. - 292 с.
3. Durand, Gilbert. Les structures anthropologiques de l'imaginaire. - Paris: Dunod, 1984. - 535 p, с. 64